

بیانیه شورای داوران جایزه ملی جستار کیفیت در تجربه های باز آفرینی شهری در سال ۱۳۹۴

مهندس ایرج کلانتری

دکتر پرویز پیران

دکتر بهروز هادی زنوز

دکتر مظفر صرافى

دکتر سید محسن حبیبی

شهری در برنامه‌های موضوعی - موضوعی - موضوعی
- رویکرد برآیند محور به جای فرآیند محور
- شناخت ناکافی از آسیب‌ها و فرصت‌ها در تدوین برنامه‌ها
- بی‌توجهی به مشارکت همه‌جانبه مردم در چرخه تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، طراحی و اجرا
- نبود همزمانی در تدوین برنامه‌های مشکل - محور و آینده - محور و تاکید مداوم بر فوریت‌ها
- نبود بانک اطلاعاتی دقیق، به روز و مشترک میان سازمان‌های مختلف شهری
- فقدان حضور موثر نهادهای مردمی ذی‌نفع و ذی‌نفع در فرآیند برنامه‌ریزی
- عدم توجه به بازبینی و فرایینی برنامه‌ها
- و مواردی از این دست...
فرآیندی که نتیجه‌ی آن شکل‌یابی پهنه‌های شهری آشفتنه با عرصه‌های عمومی و خصوصی ناکارآمد است. پهنه‌هایی که مساحت زیادی

طی نیم قرن اخیر، رشد شتابان شهرنشینی، فراتر از امکانات و اقدامات توسعه شهری در ایران بوده که مشکلاتی گسترده در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، محیط زیستی و کالبدی را ایجاد کرده است. رویارویی با چالش‌های شهرهای کنونی کشور، نیازمند دگرسازی روال مسلط کنونی و استفاده از رویکردی نوین در برنامه‌ریزی و طراحی شهری است. ناکارآمدی نظام برنامه‌ریزی شهری کشور، به دلایل متعددی سبب شده تا شهرها در چرخه‌ی توسعه نیافتگی گرفتار شوند. این ناکارآمدی در مقیاس‌ها و حوزه‌های موضوعی مختلف بروز کرده است، همچون:

- نگرش بخشی در ساختار متمرکز، یکسویه و اقتدارگرا
- اتخاذ سیاست‌های تک‌بعدی و بی‌توجهی به یکپارچگی برنامه‌ها
- غلبه نگرش کمیت‌گرا و کالبد محور بر نظام برنامه‌ریزی و طراحی شهری
- نبود هماهنگی میان تمامی کنشگران توسعه‌ی

از شهر را به خود اختصاص داده، جمعیت قابل توجهی از ساکنان شهر را در خود جای داده و بازآفرینی شهری در همه جای شهر را در دستور کار گذاشته است.

و از این سبب است که برنامه‌های احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های ناکارآمد شهری پس از افت و خیزهای متعدد، در آستانه‌ی بازخوانی و بازتعریفی تازه قرار گرفته است. برگزیدن عبارت بازآفرینی شهری به نشان شکوفایی دوباره‌ی شهر، می‌تواند نوید بخش ارتقای کیفیت زندگی شهری شهروندان باشد. به این ترتیب ضروری است که به تدریج با حرکت از کمیت‌گرایی در برنامه‌ریزی و طراحی شهرها و به ویژه محدوده‌ها و محله‌های هدف بازآفرینی شهری، چرخه‌ی از تصمیم‌سازی تا اجرا را از ناکارآمدی مطروحه در بالا خارج کرد و با ایجاد ظرفیت‌های تازه و هم‌افزایی دانش‌ها و تخصص‌های مختلف، اولین گام‌ها را برای برون رفت از کاستی‌های کنونی برداشت و به این ترتیب با کمک شهروندان، حیات مطلوب شهری را برای همگان فراهم ساخت. شورای داوران انتخاب بهترین تجربه‌های بازآفرینی شهری در رویداد سال ۱۳۹۴، قدردانی خود را از همه نهادها، افراد و فعالان جریان احیا، بهسازی و نوسازی بافت‌های ناکارآمد شهری در عرصه نظر و عمل، که به رغم تنگناهای متعدد توانسته‌اند رویکرد کیفیت-محور به اقدامات را زنده نگاه دارند، ابراز می‌دارد و از شرکت آنان در این امر مهم سپاسگزاری می‌کند.

بدیهی است که طرح‌ها و اقداماتی که اینک به عنوان نتایج مسابقه اعلام می‌شوند را نمی‌توان، به دلیل چند وجهی بودن اقدامات احیا، بهسازی

و نوسازی شهری، در همه وجوه یک تجربه‌ی موفق تلقی کرد و نتایجی که اعلام می‌شود نافی دیگر تلاش‌های ارزشمندی که در عرصه‌ی بازآفرینی شهری صورت گرفته نمی‌باشد. در داوری‌های انجام شده، گاه فاصله نتایج و بررسی‌ها چنان نزدیک به هم بودند که کار را به غایت سخت می‌کردند.

هیات داوران با گزینش شش معیار زمینه‌گرایی، مشارکت‌طلبی، فرآیندگرایی، اثرگذاری، رضایت‌مندی و نوآوری، برای بررسی اقدامات انجام شده، بر آن بود که بتواند چارچوب روشنی برای اقدامات بازآفرینی شهری تدارک ببیند و زمینه‌ای را برای بررسی‌ها و داوری‌های بعدی فراهم آورد. تاکیدات اعضای شورای داوران پس از بررسی تجربه‌ها، به موارد روشن و مشترکی به شرح ذیل منتهی شده است:

۱. توجه به اولویت‌بندی اقدامات کوچک و اثرگذار در قالب یک برنامه جامع
۲. مشارکت دادن مردم، ذی‌نفعان و ذی‌نفعان، از طریق اعطای نقش و مسئولیت مشخص در تمامی مراحل فرآیند بازآفرینی شهری
۳. توجه به مشارکت مستمر و کارآمد دستگاه‌های دولتی و عمومی با نهادهای دانشگاهی و تشکل‌های حرفه‌ای داوطلب
۴. تاکید بر آموزنده بودن اقدامات و ارتقای یادگیری متقابل مردم، متخصصان و مدیران در فرآیند برنامه‌ریزی
۵. توجه به ابعاد مختلف پایداری در اقدامات به ویژه در بعد محیط زیست